

Sygn. akt **III AUa 1311/22**

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 6 grudnia 2023 r.

Sąd Apelacyjny w Poznaniu III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący: sędzia Marta Sawińska

Protokolant: Emilia Wielgus

po rozpoznaniu w dniu 6 grudnia 2023 r. w Poznaniu na posiedzeniu niejawnym

sprawy **R. N.**

przeciwko **Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Z.**

o ustalenie wysokości kapitału początkowego

na skutek apelacji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Z.

od wyroku Sądu Okręgowego w Zielonej Górze

z dnia 28 lipca 2022 r. sygn. akt IV U 19/22

oddala apelację.

	Marta Sawińska	
--	----------------	--

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 29 listopada 2021 r. znak (...) - 2003 Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Z. ustalił wobec R. N. wartość kapitału początkowego na dzień 1 stycznia 1999 r., który wyniósł 83.234,25 zł.

Do ustalenia wartości kapitału początkowego, ZUS nie uwzględnił okresu 16 września 1982r. do 31 grudnia 1991r. zatrudnienia w Rolniczej Spółdzielni Produkcyjnej z powodu braku wykazu przepracowanych dni w roku oraz dochodu z roku:

1982 – 39.689,00 zł

1983 – 262.970,00 zł

1984 – 390.449,00 zł

1985 – 502.236,00 zł

1986 – 666.125,00 zł

1987 – 712.716,00 zł

1988 - 1.072.077,00 zł

1989 – 4.725.191,00 zł

1990 – 30.324.283,00 zł

1991 – 35.370.010,00 zł

1992 – 31.961.800,00 zł

gdyż brak daty i pieczętki imiennej osoby dokonującej wpisu do legitymacji ubezpieczeniowej.

Odwołanie od powyższej decyzji wniósł odwołujący R. N. wnosząc o zaliczenie, do wysokości ustalonego kapitału początkowego, zakwestionowanego okresu zatrudnienia i zarobków. Wskazał, iż zawarte w legitymacji ubezpieczeniowej dane, nie były kwestionowane w placówkach leczniczych pomimo braku pieczętki imiennej.

Wyrokiem z dnia 28 lipca 2022 r., sygn. IV U 19/22 Sąd Okręgowy w Zielonej Górze IV Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych zmienił zaskarżoną decyzję w ten sposób, że ustalił wobec wnioskodawcy wysokość kapitału początkowego w kwocie: 169.925,36 zł uwzględniającą zatrudnienie oraz wynagrodzenie w Spółdzielni Usług Rolniczych w S. i w Rolniczej Spółdzielni Produkcyjnej w C..

Podstawą powyższego orzeczenia były następujące ustalenia faktyczne i rozważania prawne:

Wnioskodawca R. N. urodził się w dniu (...), mieszka w miejscowości S..

Na podstawie decyzji ZUS z dnia 23 czerwca 2004r. miał ustalony kapitał początkowy, gdzie przyjęto 11 lat 11 miesięcy i 6 dni okresów składkowych oraz 1 miesiąc i 11 dni okresów nieskładkowych. Wskaźnik wysokości podstawy wymiaru kapitału początkowego wyniósł 56,39 %.

W dniu 23 kwietnia 2021r. wnioskodawca ponownie wystąpił o ustalenie wysokości kapitału początkowego i decyzją ZUS z dnia 1 czerwca 2021r. wskaźnik wysokości podstawy wymiaru kapitału początkowego wzrósł do 59,62 %.

W dniu 12 sierpnia 2021r. wnioskodawca ponownie złożył wniosek o ustalenie kapitału początkowego załączając m. in. kopię wykazu przepracowanych w poszczególnych miesiącach dni i zaliczalnych dniówek obrachunkowych za lata 1983-1990.

Decyzją z dnia 29 listopada 2021 r. znak (...) -2003 Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Z. ustalił wobec R. N. wartość kapitału początkowego na dzień 1 stycznia 1999 r., który wyniósł 83.234,25 zł a wskaźnik wyniósł 63,99 %.

Do ustalenia wartości kapitału początkowego organ rentowy nie uwzględnił okresu zatrudnienia w Rolniczej Spółdzielni Produkcyjnej w C. od 16 września 1982r. do 31 grudnia 1982r. i od 1 stycznia 1991r. do 14 listopada 1991r.

Przeliczenie kapitału początkowego przy uwzględnieniu danych o wysokości wynagrodzenia z legitymacji ubezpieczeniowej z lat 1982-1992 oraz okresu zatrudnienia od w Rolniczej Spółdzielni Produkcyjnej w C. od 16 września 1982r. do 31 grudnia 1982r. i od 1 stycznia 1991r. do 14 listopada 1991r. wynosiło na dzień 1 stycznia 1999r. kwotę 169.925,36 zł.

Wnioskodawca R. N. był zatrudniony początkowo w Spółdzielni Kółek Rolniczych w S. od 15 lutego 1980r. do 15 września 1982r. jako specjalista ds. kooperacji, kierownik Zespołowego Gospodarstwa Rolnego w S.. Następnie w Rolniczej Spółdzielni Produkcyjnej w C. od 16 września 1982r. do 15 stycznia 1993r. na stanowisku Kierownika Gospodarstwa Rolnego. Był zatrudniony w pełnym wymiarze czasu pracy. W spornym okresie przepracował wymaganą ilość dniówek obrachunkowych. Naliczaniem dniówek obrachunkowych zajmowała się pracownik

księgowości Z. D.. W legitymacji ubezpieczeniowej wnioskodawcy zawarto informacje pisemne o jego wynagrodzeniu za okres 1982-1992.

Rolnicza Spółdzielnia Produkcyjna w C. uległa likwidacji.

Na podstawie tak ustalonego stanu faktycznego Sąd I instancji wydał zaskarżony wyrok, w którym zmienił zaskarżoną decyzję w ten sposób, iż ustalił wobec wnioskodawcy wysokość kapitału początkowego w kwocie: 169.925,36 zł uwzględniając zatrudnienie oraz wynagrodzenie w Spółdzielni Usług Rolniczych w S. i w Rolniczej Spółdzielni Produkcyjnej w C..

Następnie Sąd I instancji zacytował art. 173 ust. 1 i 3, art. 174 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych.

Podkreślił, że zgodnie z art. 15 w związku z art. 173 i 174 ust. 4 Ustawy z dnia 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2009r. nr 153 poz. 1227 z późn zm.) do obliczenia wskaźnika wysokości podstawy wymiaru kapitału początkowego przyjmuje się przeciętną podstawę wymiaru składki na ubezpieczenie społeczne w okresie kolejnych 10 lat kalendarzowych wybranych przez zainteresowanego albo - na wniosek ubezpieczonego - przeciętną podstawę wymiaru składki na ubezpieczenie społeczne lub emerytalno-rentowe z liczby 20 lat kalendarzowych i przypadających przed rokiem złożenia wniosku, wybranych z całego okresu ubezpieczenia.

Sąd I instancji powołał wyrok Sądu Okręgowego w Białymstoku z dnia 30 września 2011 r., sygn. akt. V U 662/11, którego teza brzmi: jeżeli członek rolniczej spółdzielni produkcyjnej wykonuje swoją pracę w reżymie ściśle takim jaki przewidziany jest w stosunku pracy, to mimo istniejącego członkostwa należy ją kwalifikować jako wykonywaną w ramach stosunku pracy.

Warunki podlegania ubezpieczeniu społecznemu należy - w okresie, którego dotyczy spór - odnieść do art. 1 w zw. z art. 2 pkt 3 dekretu z dn. 4 marca 1976 r. o ubezpieczeniu społecznym członków rolniczych spółdzielni produkcyjnych i spółdzielni kółek rolniczych oraz ich rodzin, wymieniającego jako podmioty ubezpieczenia społecznego członków rolniczych spółdzielni produkcyjnych oraz innych spółdzielni, zrzeszonych w (...) Związku Rolniczych Spółdzielni Produkcyjnych, wykonujących pracę w tych spółdzielniach, członków spółdzielni kółek rolniczych zrzeszonych w Krajowym Związku (...), którzy wykonują pracę w zespołowych gospodarstwach rolnych tych spółdzielni i pozostałe osoby, wykonujące pracę w spółdzielniach i wynagradzane według zasad obowiązujących członków tych spółdzielni.

W dalszej części uzasadnienia wyjaśnił, że trzeba z tego wywieść, iż każdy członek rolniczej spółdzielni produkcyjnej, który wykonywał pracę na jej rzecz, świadczył pracę objętą obowiązkiem ubezpieczenia społecznego, o której mowa w art. 6 ust. 2 pkt 12 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych. Objęcie pracy członków rolniczych spółdzielni produkcyjnych ubezpieczeniem społecznym nie było zastrzeżone innymi warunkami, lecz jednocześnie samo podleganie obowiązkowi ubezpieczenia należy uznać za niewystarczające do zaliczenia okresu ubezpieczenia z tytułu pracy w rolniczej spółdzielni produkcyjnej do okresów składkowych.

Sąd Okręgowy podkreślił, że uwzględniając kontekst systemowy ubezpieczeń społecznych sprzed reformy w 1991 r. trzeba stwierdzić, że wymiar świadczonej pracy miał również wpływ na podleganie ubezpieczeniu społecznemu i wprowadzona w art. 4 dekretu zasada ustalania okresu pracy w spółdzielni wymaganego do uzyskania świadczeń przez uznawanie za dzień pracy 8 godzin pracy, za miesiąc 20 dni i za rok pracy rok obrachunkowy, w którym mężczyzna przepracował w spółdzielni co najmniej 240 dni lub odpowiednio 18 dni w miesiącu i 220 dni w roku, gdy użytkował działkę przyzagrodową lub dostarczał spółdzielni produkty rolne wytworzone w prowadzonym przez siebie gospodarstwie rolnym, poza członkostwem w spółdzielni, decydowała o podleganiu ubezpieczeniu społecznemu.

W ocenie Sądu I instancji nie można pomijać, że w art. 8 ust. 4 równolegle obowiązującej ustawy z dnia 23 stycznia 1968 r. o powszechnym zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin (Dz.U. Nr 3, poz. 6 ze zm.) zastrzeżono uwzględnianie przy ustalaniu okresów zatrudnienia wymaganych do uzyskania emerytury lub renty inwalidzkiej tylko

okresów zatrudnienia wykonywanego w wymiarze czasu pracy nie niższym niż połowa obowiązującego w danym zawodzie.

W zakresie prawa do świadczeń z ubezpieczenia społecznego dla członków rolniczych spółdzielni produkcyjnych ówczesne regulacje rzutują obecnie na uwzględnianie okresu pracy w spółdzielni jako okresu składkowego, zważywszy że w art. 195 o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych nie wymieniono wśród uchylonych przepisów dekretu z dnia 4 marca 1976 r. jego art. 4, wskazując tylko na art. 1, 2, 3 pkt 3, 5 i 9, ust. 2 pkt 3 i ust. 3, art. 13-16, art. 18-20, art. 22, art. 25, art. 26, art. 28. Ponadto na podstawie art. 194 ustawy emerytalnej zostały utrzymane w mocy przepisy wykonawcze wymienionego dekretu. W tym stanie rzeczy należy przyjąć, że dopiero wspólnie tytułem ubezpieczenia społecznego jest członkostwo w rolniczej spółdzielni produkcyjnej bez dodatkowych warunków (por. art. 6 ust. 1 pkt 3 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (jednolity tekst: Dz.U. z 2009 r. Nr 205, poz. 1585 ze zm.).

Stosowanie przeliczników dniówek obrachunkowych na okresy ubezpieczenia społecznego uzasadnione było ze względu na różnicę między pracą wykonywaną w ramach stosunku pracy a pracą świadczoną w ramach stosunku członkostwa w rolniczej spółdzielni produkcyjnej (por. wyrok Sądu Najwyższego z 25.01.2005 r., I UK 142/04, OSNP 2005 Nr 17, poz. 272 i z 5.06.1968 r., I PR 183/68, niepublikowany). Stosowanie przepisów o ubezpieczeniu społecznym musiało uwzględniać swoisty stosunek prawny, odmienny zarówno od pracowniczego, jak i od spółdzielczego stosunku pracy, w którym pozostawali członkowie rolniczych spółdzielni produkcyjnych, opierający się na prawie i obowiązku każdego zdolnego do pracy członka spółdzielni do wykonywania pracy w spółdzielni w zakresie ustalonym przez statut lub uchwałę walnego zgromadzenia (art. 113 ustawy z dnia 17 lutego 1961 r. o spółdzielniach i ich związkach, Dz.U. z 1961 r., Nr 12, poz. 61) oraz przyjmowania za podstawę obliczania wkładu pracy członków dniówki obrachunkowej (art. 116 ustawy o spółdzielniach i ich związkach).

Mając powyższe na względzie Sąd Okręgowy podał, że ten sposób obliczania stosowany był zresztą tylko do okresów pracy w spółdzielni przypadających po dniu 1 lipca 1962 r., kiedy wprowadzono nową ewidencję, odpowiadającą potrzebom emerytalnym; za okres do dnia 30 czerwca 1962 r. za 1 dzień pracy przyjmowało się dniówkę obrachunkową - nie więcej jednak niż 300 rocznie, a jeżeli w spółdzielni brak było ewidencji dniówek obrachunkowych, zaliczało się 100 dni za każdy rok członkostwa. Wyznacznikiem pracy w spółdzielni nie był przeto dzień pracy, ale szczególny miernik nakładu pracy, którym była dniówka obrachunkowa (dniówka inwentarzowa, także złoty obrachunkowy), a czasem stawki wynagrodzenia za poszczególne roboty. Ogólna liczba dniówek uzyskanych w danym roku gospodarczym stanowiła podstawę do obliczenia wynagrodzenia członka za dany rok, płatnego zaliczkowo i wyrównywanego po sporządzeniu i zatwierdzeniu bilansu.

Sąd Okręgowy zwrócił uwagę, że aktualny jest pogląd Sądu Najwyższego, że w stosunku do członków rolniczej spółdzielni produkcyjnej istotne dla zaliczenia roku pracy do okresu zatrudnienia wymaganego do uzyskania renty inwalidzkiej lub emerytury jest przepracowanie w tym roku wymaganej ilości dniówek obrachunkowych, a nie faktyczny okres pozostawania w ubezpieczeniu (por. wyroki SN z 5.05.1979 r., II UR 7/79, Nowe Prawo 1981 nr 6, s. 87, z 12.05.1999 r., II UKN 624/98, OSNAPiUS 2000 nr 14, poz. 556 i z 1.09.2010 r., II UK 80/10, niepubl.). Należy też przypomnieć, że w postępowaniach z zakresu prawa pracy i ubezpieczeń społecznych sąd nie jest obowiązany do poszukiwania dokumentów zatrudnieniowo-płacowych, o które nie zadbała osoba dochodząca świadczenia ubezpieczeniowego. W związku z tym to na ubezpieczonym spoczywał ciężar dowodzenia i udokumentowania podnoszonych twierdzeń. Przy ustalaniu podstawy wymiaru składki wnioskodawca powinien udowodnić, że w spornym okresie uzyskiwał wynagrodzenie w konkretnie określonej wysokości oraz to, że od wynagrodzenia tego była odprowadzana składka (wyrok Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z 31.08.2016 r. III AUa 1723/15 LEX nr 2149641). Wysokość podstawy wymiaru składki na ubezpieczenie społeczne w danych okresach, przyjmowana dla potrzeb ustalenia wysokości świadczeń emerytalno-rentowych, wynikać musi z nie budzących żadnych wątpliwości, spójnych i precyzyjnych dowodów (wyrok Sądu Apelacyjnego w Gdańsku, z dnia 3 grudnia 2015 r. III AUa 1088/15 LEX nr 1960794).

Jak stanowi § 21 ust. 1 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 11 października 2011 r. w sprawie postępowania o świadczenia emerytalno-rentowe (Dz. U. Nr 237, poz. 1412) środkiem dowodowym stwierdzającym wysokość wynagrodzenia, dochodu, przychodu oraz uposażenia przyjmowanego do ustalenia podstawy wymiaru emerytury lub renty są zaświadczenia pracodawcy lub innego płatnika składek, legitymacja ubezpieczeniowa lub inny dokument, na podstawie którego można ustalić wysokość wynagrodzenia, dochodu, przychodu lub uposażenia.

Następnie Sąd I instancji zaakcentował, iż sąd nie jest związany ograniczeniami dowodowymi określonymi dla dowodzenia przed organami rentowymi, co wynika z treści art. 473 k.p.c. i sprawia, że każdy fakt może być dowodzony wszelkimi środkami, które sąd uzna za pożądane, a ich dopuszczenie za celowe.

Wskazana regulacja § 21 ust. 1 powołanego rozporządzenia stanowiąca odpowiednik obowiązującego do dnia 23 listopada 2011 r. § 20 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia

7 lutego 1983 r. w sprawie postępowania o świadczenia emerytalno-rentowe i zasad wypłaty tych świadczeń wyznacza kierunek postępowania dowodowego, nie oznacza to jednak aby wysokość uzyskiwanego uposażenia nie mogła być wskazana i w inny sposób, tak przy pomocy pisemnych środków dowodowych pochodzących od pracodawcy, czy też nawet dowodów pośrednich, nie wyłączając zeznań świadków - aczkolwiek wskazujących wprost na wysokość wynagrodzenia danego zainteresowanego (tak stanowi m. in. teza wyroku Sądu Najwyższego z dnia 25 lipca 1997r. - II UKN 186/97, OSNAP 1998/11/324, a także wyroki: Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 4 marca 1997r. - III AUa 105/97, Apel. W-wa 1997/2/7, Sądu Apelacyjnego w Rzeszowie z dnia 27 czerwca 1995 - III Aur 177/95, OSA 1996/10/32, czy Sądu Apelacyjnego Białymstoku - III Aur 294/93, PS - wkład. 1994/3/6).

Wysokość zarobków, której pochodną jest podstawa wymiaru składki na ubezpieczenie społeczne, jest faktem mającym istotne znaczenie dla rozstrzygnięcia sprawy (art. 227 k.p.c.), który w postępowaniu przed sądem może być udowodniany wszelkimi środkami dowodowymi, które sąd uzna za celowe i pożądane. Wysokość uzyskiwanego uposażenia może być zatem ustalana także przy pomocy innych pisemnych środków dowodowych pochodzących od pracodawcy, czy też nawet dowodów pośrednich, nie wyłączając zeznań świadków - aczkolwiek wskazujących wprost na wysokość wynagrodzenia zainteresowanego (por. wyrok SN z 25.07.1997 r., II UKN 186/97, OSNP 1998/11/342; wyrok SN z 14.06.2006r., I UK 115/06, (...) 2007, nr 17-18, poz.257, str. 753). Sąd Okręgowy podał, że nie jest możliwe obliczanie wysokości emerytury wyłącznie na podstawie twierdzeń wnioskodawcy, a twierdzenia te muszą być udowodnione.

Rzeczą sądu jest dokładne ustalenie wysokości wynagrodzenia otrzymywanego przez ubezpieczonego w danym okresie. Zarobki za poszczególne miesiące i wybrane lata kalendarzowe wykazane muszą być w sposób nie budzący wątpliwości w ściśle określonej kwotowo wysokości i co do odprowadzonych od nich składek na ubezpieczenie społeczne. Nie można natomiast przyjmować wysokości wynagrodzenia opartego wyłącznie na przypuszczeniach, czy też twierdzeniach ubezpieczonego, jak też dowodach niejasnych. Przepisy prawa ubezpieczeń społecznych są normami bezwzględnie obowiązującymi i nie zawierają unormowań pozwalających na ustalanie wynagrodzeń w sposób przybliżony lub prawdopodobny (tak wyrok SA w Łodzi z 19.10.2016r., III AUa 2185/15, LEX nr 2152862).

Przekładając powyższe rozważania na grunt przedmiotowej sprawy, Sąd Okręgowy podał, że jedynie wynagrodzenie ubezpieczonego ustalone w sposób niewątpliwy, wobec którego nie istnieje wątpliwość, iż zostało ono zawyżone, może być podstawą do ustalenia wskaźnika wysokości podstawy wymiaru emerytury wnioskodawcy a następnie kwoty świadczenia emerytalnego.

Nadto Sąd I instancji zwrócił uwagę, że w postępowaniu przed Sądem jak wyżej wskazano ograniczenia dowodowe nie mają zastosowania, zatem Sąd przeprowadził bardzo wnikliwe postępowanie dowodowe, w celu ustalenia czy aktywność wnioskodawcy w spornym okresie w Rolniczej Spółdzielni w C. miała charakter stosunku pracy. I taka forma aktywności wynika zarówno z zeznań świadków, jak i z pozao osobowych źródeł dowodowych. Sąd Okręgowy przyjął, że wnioskodawca w okresie od 16 września 1982r. do 31 grudnia 1982r. i od 1 stycznia 1991r. do 14 listopada 1991r. świadczył pracę na rzecz Rolniczej Spółdzielni Produkcyjnej w C., będąc członkiem spółdzielni. Wskazał też, że pozwany w decyzji z dnia 29 listopada 2021r. zaliczył wnioskodawcy do okresów składkowych okres zatrudnienia od

1 stycznia 1983r. do 31 grudnia 1990r., natomiast pozostałego okresu spornego nie zaliczył z uwagi na brak wykazu przepracowanych dni w roku.

Sąd Okręgowy podkreślił, że wnioskodawca nie tylko posiada świadectwo pracy, potwierdzające charakter zawartego stosunku prawnego, również z zeznań świadków Z. D. i przełożonego Z. S., którzy w tym czasie także pracowali w rolniczej spółdzielni produkcyjnej wynika, że wnioskodawca pracował w pełnym wymiarze czasu pracy, wypełniał wymóg przepracowania określonej ilości dniówek obrachunkowych. Okres pracy w rolniczej spółdzielni produkcyjnej podlega zaliczeniu do stażu pracy. Z członkostwem w rolniczej spółdzielni pracy nierozzerwalnie powiązany był obowiązek pracy i z tego tytułu członkowie (...) podlegali ubezpieczeniom społecznym, a okresy pracy na rzecz (...) są zaliczane do stażu pracy.

Następnie Sąd Okręgowy wskazał, że art. 117 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (tekst jedn.: Dz. U. z 2009 r. Nr 153, poz. 1227) - dalej: u.e.r., stanowi, że okresy składkowe, o których mowa w art. 6 ust. 1 pkt 2-9 i ust. 2 pkt 1 lit. -d), pkt 2 lit. d) i pkt 4-17 u.e.r., okresy nieskładkowe, o których mowa w art. 7 u.e.r., oraz okresy, o których mowa w art. 10 ust. 1 pkt 1 u.e.r., mogą być uwzględnione, jeżeli zostały udowodnione dokumentami (zaświadczeniami) lub wpisami w legitymacji ubezpieczeniowej bądź uznane orzeczeniem sądu. Z powołanego przepisu wynika więc, że dokumentowanie stażu może odbyć się między innymi w oparciu o świadectwo pracy. Powołany przepis zawiera zamknięty katalog stanów, które mogą być dokumentowane. Stany te zawarte są między innymi w art. 6 u.e.r. - tak bowiem stanowi art. 117 u.e.r. Art. 6 ust. 2 pkt 12 u.e.r. dotyczy natomiast pracy na obszarze Państwa Polskiego w rolniczych spółdzielniach produkcyjnych. Z powołanych przepisów wynika więc, że pracę w rolniczej spółdzielni produkcyjnej można dokumentować świadectwem pracy.

Mając na względzie – wskazane podstawy prawne, Sąd I instancji zastosował je i zmienił, na podstawie art. 477¹⁴ § 2 k.p.c. zaskarżoną decyzję i zaliczył do kapitału początkowego wnioskodawcy sporny okres oraz wysokość wynagrodzenia.

Apelację od powyższego wyroku wniósł Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Z. zaskarżając go w całości oraz zarzucając mu:

I. naruszenie przepisów postępowania cywilnego tj. art. 325 k.p.c. poprzez sformułowanie sentencji wyroku w sposób uniemożliwiający jego wykonanie;

II. naruszenie przepisów postępowania cywilnego tj. art. 233 k.p.c. poprzez przekroczenie granic swobodnej oceny dowodów oraz wadliwą ich ocenę, polegającą na przyjęciu do ustalenia wysokości kapitału początkowego okresu zatrudnienia od 16 września 1982r. do 31 grudnia 1982r. i od 1 stycznia 1991r. do 14 listopada 1991r. w Rolniczej Spółdzielni Produkcyjnej w C. oraz wynagrodzenia na podstawie wpisów w legitymacji ubezpieczeniowej mimo że, nie wynika to z sentencji wyroku;

III. naruszenie przepisów prawa materialnego tj. art. 174 ust. 2 w związku z art. 6 ust 2 pkt 12 ustawy z dnia 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz.U. z 2021 poz. 291) poprzez błędne zastosowanie i przyjęcie, że do ustalenia wysokości kapitału początkowego należy uwzględnić okresu zatrudnienia od 16 września 1982r. do 31 grudnia 1982r. i od 1 stycznia 1991r. do 14 listopada 1991r. w Rolniczej Spółdzielni Produkcyjnej w C. oraz wynagrodzenia na podstawie wpisów w legitymacji ubezpieczeniowej mimo że, nie wynika to z sentencji wyroku,

IV. naruszenie przepisów postępowania cywilnego, które miało wpływ na wynik sprawy tj. art. 325 k.p.c. w zw. z art. 477¹⁴ § 2 k.p.c. poprzez przyjęcie, iż przy ustalaniu wysokości kapitału początkowego należy uwzględnić okres zatrudnienia w Spółdzielni Usług Rolniczych w S. w sytuacji, gdy okres ten został uwzględniony przez organ rentowy,

V. naruszenie przepisów postępowania cywilnego tj. art. 327¹ § 1 k.p.c. przez niewskazanie w uzasadnieniu zaskarżonego orzeczenia jaki stan faktyczny stanowił podstawę rozstrzygnięcia, w szczególności nie wskazanie na jakich dokumentach Sąd ustalił wynagrodzenie z tytułu zatrudnienia w Rolniczej Spółdzielni Produkcyjnej w C..

W związku z powyższym wniósł o uchylenie wyroku jako wadliwego i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania sądowi I instancji ewentualnie oddalenie odwołania.

W odpowiedzi na apelację organu rentowego odwołujący wniósł o oddalenie apelacji.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Z. nie zasługiwała na uwzględnienie.

W ocenie Sądu Apelacyjnego Sąd I instancji rozpoznał sprawę prawidłowo i starannie, przeprowadzając właściwie postępowanie dowodowe, a ocena zebranego w sprawie materiału dowodowego zasługuje na aprobatę i nie pozwala uznać, że doszło do przekroczenia zasady swobodnej oceny dowodów. Sąd I instancji powołał trafnie obowiązujące w tej mierze przepisy, które prawidłowo zastosował i zinterpretował, nie naruszając zaskarżonym rozstrzygnięciem przepisów procesowych ani przepisów prawa materialnego, dlatego Sąd Apelacyjny ustalenia faktyczne poczynione przez Sąd Okręgowy akceptuje i przyjmuje za własne, jako że znajdują one odzwierciedlenie w zgromadzonym w sprawie materiale dowodowym.

Argumenty przedstawione w treści apelacji, nie podważyły zasadności stanowiska Sądu I instancji.

W pierwszej kolejności podkreślić należy, że spór w niniejszej sprawie sprowadzał się ustalenia, czy pozwany organ rentowy prawidłowo wyliczył kapitał początkowy odwołującego w szczególności czy słusznie nie uwzględnił jego wynagrodzeń w wysokości określonej w odwołaniu (nie uwzględnił okresu od 16 września 1982 r. do 31 grudnia 1991r.).

Zgodnie z treścią art. 173 ust. 1 i 3 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych dla ubezpieczonych urodzonych po dniu 31 grudnia 1948 r., którzy przed dniem wejścia w życie ustawy opłacali składki na ubezpieczenie społeczne albo za których składki opłacali płatnicy składek, ustala się kapitał początkowy. Wartość kapitału początkowego ustala się na dzień wejścia w życie ustawy.

Z kolei art. 174 ust. 1 ww. ustawy wskazuje, iż kapitał początkowy ustala się na zasadach określonych w art. 53, z uwzględnieniem ust. 2-12, natomiast ust. 2 powołanego przepisu podaje, iż przy ustalaniu kapitału początkowego przyjmuje się przebyte przed dniem wejścia w życie ustawy: okresy składkowe, o których mowa w art. 6, okresy nieskładkowe, o których mowa w art. 7 pkt 5 oraz okresy nieskładkowe, o których mowa w art. 7 pkt 1-4 i 6-12, w wymiarze nie większym niż określony w art. 5 ust. 2.

Nadto w art. 174 ust. 3 ww. ustawy wskazano, że podstawę wymiaru kapitału początkowego ustala się na zasadach określonych w art. 15, 16, 17 ust. 1 i 3 oraz art. 18, z tym, że okres kolejnych 10 lat kalendarzowych ustala się z okresu od dnia 1 stycznia 1980 r. do dnia 31 grudnia 1998 r.

Zasady dotyczące postępowania w sprawie o świadczenia emerytalno-rentowe zostały określone w rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie postępowania o świadczenia emerytalno-rentowe i zasady wypłaty tych świadczeń, a od dnia 23 listopada 2011 r. w rozporządzeniu Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 11 października 2011 r. w sprawie postępowania o świadczenia emerytalno-rentowe.

W § 22 ust. 1 ww. rozporządzenia wskazano, iż środkiem dowodowym stwierdzającym wysokość wynagrodzenia, dochodu, przychodu oraz uposażenia przyjmowanego do ustalenia podstawy wymiaru emerytury lub renty są zaświadczenia pracodawcy lub innego płatnika składek, legitymacja ubezpieczeniowa lub inny dokument, na podstawie którego można ustalić wysokość wynagrodzenia, dochodu, przychodu lub uposażenia.

Wspomniane ograniczenia dowodowe jak słusznie zauważył Sąd I instancji nie dotyczą postępowania przed sądem (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 25.07.1997r. sygn. II UKN 186/97), jednak ustalenia dokonywane przez sąd muszą być oparte na konkretnych dowodach.

Podkreślenia wymaga, iż w postępowaniu w zakresie prawa pracy i ubezpieczeń społecznych sąd nie jest zobowiązany do poszukiwania dokumentów zatrudnieniowo – płacowych, o które nie zadbała strona dochodząca świadczenia ubezpieczeniowego - vide wyrok Sądu Najwyższego z dnia 18 grudnia 1997 r. II UKN 418/97.

Sąd Apelacyjny zwraca uwagę, że decyzją z dnia 29 listopada 2021 r. znak (...) -2003 Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Z. ustalił wobec R. N. wartość kapitału początkowego na dzień 1 stycznia 1999 r., który wyniósł 83.234,25 zł. Do ustalenia wartości kapitału początkowego, ZUS nie uwzględnił okresu 16 września 1982r. do 31 grudnia 1991r. zatrudnienia w Rolniczej Spółdzielni Produkcyjnej w C. z powodu braku wykazu przepracowanych dni w roku oraz dochodu z roku 1982-1992. Organ rentowy wskazywał na brak daty i pieczętki imiennej osoby dokonującej wpisu w legitymacji ubezpieczeniowej i dlatego też w jego ocenie nie sposób ustalić, kto dokonał wpisu w legitymacji.

Sąd Apelacyjny podkreśla, że Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Z., nie kwestionował kwot wskazanych w legitymacji ubezpieczeniowej odwołującego za ww. okres.

W toku postępowania przed Sądem I instancji odwołujący wyjaśnił, że wpisy w legitymacji ubezpieczeniowej dokonane były na podstawie dokumentacji płacowej sporządzonej i przekazanej przez Likwidatora Spółdzielni nabywcy całego majątku tj. Gospodarstwo (...) -Handlowe (...) sp. z o.o. w C.. Spółka (...) na podstawie tych dokumentów wystawiła zaświadczenie Rp-7 dla byłych członków i pracowników zlikwidowania Spółdzielni. Odwołujący wskazał też, że odnalazł i przedłożył listy obrachunkowe. Z kolei z zeznań przesłuchanych w sprawie świadków Z. S. oraz Z. D. wynika na czym polegała praca odwołującego w spornym okresie oraz kto dokonał ww. wpisów w legitymacji ubezpieczeniowej odwołującego w 1982-1992 r. Oboje świadkowie potwierdzili, że pomimo braku pieczętki imiennej pracownika, są w stanie rozpoznać, że wpisu w legitymacji ubezpieczeniowej odwołującego dokonała kadrowa Z. M., która obecnie już nie żyje (zmarła w 2019r.). Sąd Apelacyjny podkreśla, że Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Z. nie kwestionował zeznań ww. świadków.

Zarządzeniem z 11 lutego 2022 r. Sąd Okręgowy wezwał pozwany organ rentowy do dokonania hipotecznego przeliczenia kapitału początkowego przy uwzględnieniu danych wskazanych przez odwołującego, tj. wynagrodzenia z legitymacji ubezpieczeniowej z lat 1982-1992 oraz okresu zatrudnienia od 16 września 1982 r. do 31 grudnia 1982 r. i od 1 stycznia 1991 r. do 14 listopada 1991 r. w Rolniczej Spółdzielni Produkcyjnej w C.. W odpowiedzi na wezwanie Sądu I instancji pozwany organ rentowy w piśmie z 9 marca 2022 r. wskazał, iż uwzględniając ww. wynagrodzenie z legitymacji ubezpieczeniowej oraz ww. okres wysokość hipotetycznego kapitału początkowego na dzień 1 stycznia 1999 r. wynosiłaby 169925,36 zł.

Mając na uwadze wyliczenia dokonane przez organ rentowy w ww. piśmie Sąd Okręgowy wyrokiem z dnia 28 lipca 2022 r. sygn. IV U 19/22 zmienił zaskarżoną decyzję w ten sposób, że ustalił wobec wnioskodawcy wysokość kapitału początkowego w kwocie: 169.925,36 zł uwzględniając zatrudnienie oraz wynagrodzenie w Spółdzielni Usług Rolniczych w S. i w Rolniczej Spółdzielni Produkcyjnej w C..

W uzasadnieniu powyższego wyroku Sąd Okręgowy podkreślił, że wnioskodawca nie tylko posiada świadectwo pracy, potwierdzające charakter zawartego stosunku prawnego, również z zeznań świadków Z. D. i przełożonego Z. S., którzy w tym czasie także pracowali w rolniczej spółdzielni produkcyjnej wynika, że wnioskodawca pracował w pełnym wymiarze czasu pracy, wypełniał wymóg przepracowania określonej ilości dniówek obrachunkowych. Okres pracy w rolniczej spółdzielni produkcyjnej podlega zaliczeniu do stażu pracy. Z członkostwem w rolniczej spółdzielni pracy nierozzerwalnie powiązany był obowiązek pracy i z tego tytułu członkowie (...) podlegali ubezpieczeniom społecznym, a okresy pracy na rzecz (...) są zaliczane do stażu pracy. Nadto Sąd Okręgowy do ustalenia kapitału początkowego przyjął wyliczenia dokonane w piśmie z 9 marca 2022 r. dokonane przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Z..

Odnosząc się z kolei do zarzutów sformułowanych przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Z. w apelacji Sąd Apelacyjny wskazuje, że nie okazały się one zasadne.

Za niezasadny należało m.in. uznać zarzut naruszenia art. 325 k.p.c. zgodnie z którym sentencja wyroku powinna zawierać wymienienie sądu, sędziów, protokolanta oraz prokuratora, jeżeli brał udział w sprawie, datę i miejsce rozpoznania sprawy i wydania wyroku, wymienienie stron i oznaczenie przedmiotu sprawy oraz rozstrzygnięcie sądu o żądaniach stron. Choć częściowo można zgodzić się z organem rentowym, iż Sąd I instancji sformułował zaskarżony wyrok używając nie do końca fortunnego sformułowania, natomiast takie sformułowanie sentencji wyroku nie sposób uznać za uniemożliwiające jego wykonanie. Przepis art. 325 k.p.c. określa elementy składowe sentencji wyroku będącej jedną z jego części a drugą jest uzasadnienie. Sąd Apelacyjny podkreśla przy tym, że treść wyroku wykląda się zgodnie z jego uzasadnieniem, a więc mając na uwadze treść uzasadnienia wyroku, wbrew twierdzeniom organu rentowego wyrok jest możliwy do wykonania. Jak wskazał Sąd I instancji do ustalenia kapitału początkowego przyjął wyliczenia dokonane w piśmie z 9 marca 2022 r. przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Z.. Sąd Apelacyjny zaznacza z kolei, że organ rentowy nie kwestionował kwot wskazanych w legitymacji, a jedynie brak pieczętki imiennej oraz zarzucił niewyjaśnienie kto dokonywał wpisów w legitymacji, natomiast podczas postępowania przed Sądem I instancji ustalono, że wpisów tych dokonała Z. M., a zatem sporne okoliczności zostały przez Sąd I instancji w postępowaniu sądowym wyjaśnione.

Odnosząc się z kolei do zarzutu naruszenia art. 327¹ k.p.c. Sąd Apelacyjny podkreśla, że konstruowanie zarzutów związanych z wadliwością uzasadnienia nie jest właściwą płaszczyzną do podważania ustaleń faktycznych i ocen prawnych, które legły u podstaw rozstrzygnięcia, zaś sam zarzut naruszenia art. 327¹ § 1 k.p.c. może być uzasadniony tylko wówczas, gdy kwestionowane uzasadnienie wyroku nie zawiera wszystkich elementów określonych w tym przepisie, a braki w tym zakresie są tak istotne, że zaskarżone orzeczenie nie poddaje się kontroli apelacyjnej co do przyczyn faktycznych i prawnych, które legły u jego podstaw. W przedmiotowej sprawie w żadnym przypadku nie jest możliwe uznanie, że Sąd Okręgowy sporządził uzasadnienie wyroku w sposób nieodpowiadający wymogom omawianej regulacji. Sąd ten, wbrew twierdzeniom apelującego organu rentowego, dokonał oceny zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego w sposób szczegółowy wskazując, z jakich przyczyn określonym dowodom dał wiarę, a z jakich wiary tej domówił oraz wskazał przepisy na których się oparł przy wydaniu orzeczenia. W dalszej kolejności w uzasadnieniu wyroku zaprezentowane zostały ustalenia faktyczne z odwołaniem się do treści dowodów stanowiących ich podstawę. Wreszcie Sąd Okręgowy w sposób precyzyjny wskazał na normy prawa materialnego znajdujące zastosowanie w niniejszej sprawie, przedstawił wypracowaną w orzecznictwie ich interpretację i w końcu przeprowadził proces subsumcji, dając mu wyraz w pisemnych motywach. Uzasadnienie zawiera więc wszystkie elementy konstrukcyjne wskazane w art. 327¹ § 1 k.p.c. Pozwala ono w pełni zdekodować motywy, którymi kierował się Sąd I instancji wydając rozstrzygnięcie.

Z powyższych przyczyn za niezasadne uznać należało również pozostałe zarzuty organu rentowego sformułowane w pkt II-IV apelacji.

Z ustalonego w sprawie stanu faktycznego m.in. wynika, że odwołujący R. N. był zatrudniony początkowo w Spółdzielni Kółek Rolniczych w S. od 15 lutego 1980r. do 15 września 1982r. jako specjalista ds. kooperacji, kierownik Zespołowego Gospodarstwa Rolnego w S., następnie w Rolniczej Spółdzielni Produkcyjnej w C. od 16 września 1982r. do 15 stycznia 1993r. na stanowisku Kierownika Gospodarstwa Rolnego. Odwołujący był zatrudniony w pełnym wymiarze czasu pracy, w spornym okresie przepracował wymaganą ilość dniówek obrachunkowych. Naliczaniem dniówek obrachunkowych zajmowała się pracownik księgowości Z. D.. W legitymacji ubezpieczeniowej wnioskodawcy zawarto informacje pisemne o jego wynagrodzeniu za okres 1982-1992, wpisu dokonała Z. M. – pracownik kadrowy. Przeliczenie kapitału początkowego przy uwzględnieniu danych o wysokości wynagrodzenia z legitymacji ubezpieczeniowej z lat 1982-1992 oraz okresu zatrudnienia od w Rolniczej Spółdzielni Produkcyjnej w C. od 16 września 1982r. do 31 grudnia 1982r. i od 1 stycznia 1991r. do 14 listopada 1991r. wynosiło na dzień 1 stycznia 1999r. kwotę 169925,36 zł.

Zarzuty apelacji nie podważyły powyższych ustaleń, apelacja stanowi jedynie niezasadną polemikę z prawidłowymi ustaleniami i rozważaniami Sądu Okręgowego.

Na marginesie wypada dodać, że wymóg stosowania imiennej pieczętki został wprowadzony dopiero Rozporządzeniem Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 16 maja 1991 r. w sprawie wzorów i trybu wystawiania legitymacji ubezpieczeniowej, z kolei co do osoby dokonującej wpisów w legitymacji ubezpieczeniowej odwołującego w ww. okresie nie było wątpliwość, albowiem z zeznań świadków przesłuchanych w sprawie oraz z zeznań odwołującego wynika jednoznacznie, że wpisów tych dokonała Z. M. zatrudniona w Rolniczej Spółdzielni Produkcyjnej (...) jako pracownik administracyjny (kadrowa).

Reasumując - w ocenie Sądu Apelacyjnego Sąd Okręgowy, wydając zaskarżony wyrok, wyjaśnił wszystkie istotne okoliczności sprawy, przeprowadził wyczerpujące postępowanie dowodowe oraz dokonał prawidłowych ustaleń faktycznych w granicach zasad logiki formalnej i doświadczenia życiowego, zgodnie ze swobodną oceną dowodów w myśl art. 233 § 1 k.p.c., a następnie wydał trafny, odpowiadający prawu wyrok. Sąd orzekający wskazał w pisemnych motywach wyroku, jaki stan faktyczny oraz prawny stał się podstawą jego rozstrzygnięcia oraz podał, na jakich dowodach oparł się przy jego ustalaniu, stosując przy tym prawidłową wykładnię przepisów prawnych mających zastosowanie w niniejszej sprawie. Prawidłowo dokonane ustalenia faktyczne oraz należyście umotywowaną ocenę prawną sporu Sąd Apelacyjny przyjmuje za własną, w pełni podzielając wywody zawarte w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku. W ocenie Sądu Apelacyjnego przy wydaniu wyroku z 28 lipca 2022 r. Sąd Okręgowy nie naruszył ani przepisów prawa procesowego ani też przepisów prawa materialnego, na które wskazywał w apelacji Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Z..

Mając na uwadze powyższe Sąd Apelacyjny, na podstawie art. 385 k.p.c. oddalił apelację Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Z..

sędzia Marta Sawińska